

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 14/3 2025 s. 869-880, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

FUZÛLÎ'NİN BİLİNMEYEN BİR GAZELİ VE BU GAZELİN ŞERHİ

Sadık BEKLEN*

Geliş Tarihi: 20 Şubat 2025

Kabul Tarihi: 17 Nisan 2025

Öz

Klasik Türk edebiyatına mensup şairler yazdıkları şiirleri çoğunlukla divan adını verdikleri eserlerinde toplamışlardır. Ancak çeşitli sebeplerden dolayı bu divanlara almadıkları şiirler de kaleme almışlardır. Şairlerin divanlarına almadıkları bu şiirler; tezkire, cönk ve özellikle şiir mecmuaları gibi çeşitli kaynaklar sayesinde günümüze ulaşmaktadır. Özellikle şiir mecmuaları, bilinmeyen şairlerin şiirlerini ve bilinen şairlerin bilinmeyen şiirlerini ihtiva etmeleri bakımından oldukça önemlidir.

Türk edebiyatının önemli şairlerinden olan Fuzûlî, divan sahibi şairlerden biridir. Arapça, Farsça ve Türkçe dillerinde divan sahibi olan Fuzûlî'nin bu divanlara almadığı pek çok şiiri çeşitli kaynaklar sayesinde günümüze ulaşmış ve araştırmacılar tarafından tespit edilmiştir.

Yapılan araştırmalar neticesinde *Milli Kütüphane 8121 Numarada kayıtlı Mecmû'a-i Gazeliyyât'ta* Fuzûlî mahlasıyla yazılmış bir gazel tespit edilmiştir. Fuzûlî ile ilgili yapılan çalışmalar taranmış olup söz konusu gazele bu çalışmalarda rastlanılamamıştır. Çalışma kapsamında söz konusu gazelin Fuzûlî'ye ait olup olmadığı tartışıldı, ayrıca gazel şekil ve muhteva yönünden incelemeye tabi tutuldu.

Anahtar Sözcükler: Fuzûlî, divan, gazel, mecmua.

AN UNKNOWN GHAZAL OF FUZÛLÎ AND A COMMENTARY OF THIS GHAZAL

Abstract

In Classical Turkish literature, poets generally compiled the poems they composed into works known as divans. However, for various reasons, they also wrote poems that they did not include in these divans. These excluded poems have survived to the present day through various sources such as tezkires, cönks, and especially poetry miscellanies. Especially poetry magazines are very important as they contain poems of unknown poets and unknown poems of known poets.

Fuzûlî, one of the most significant poets in Turkish literature, is among these divan poets. He produced divans in Arabic, Persian, and Turkish, and many of his poems that were not included in these divans have come down to us through different sources and have been identified by researchers.

As a result of recent investigations, a ghazal bearing Fuzûlî's pen name was found in a ghazal miscellany registered under number 8121 at the National Library. Upon reviewing the existing scholarship on Fuzûlî, this particular ghazal was not encountered in any of the studies. Within the scope of the study,

* Dr.; Bağımsız Araştırmacı, sbeklen.1223@gmail.com.

it was discussed whether the ghazal in question belongs to Fuzûlî, and the ghazal was also examined in terms of form and content.

Keywords: Fuzûlî, divan, ghazal, miscellany.

Giriş

Türk edebiyatının öncü şairlerinden biri olan Fuzûlî, bu öncülüğü kendisine kazandıran birçok nitelikli eser kaleme almış ve yazdığı bu eserlerle çağlar boyunca adından söz ettirmeyi başarmıştır. Böylesine önemli bir şahsiyet ve eserleri üzerine çok çeşitli çalışmalar yapılmış olsa da hâlâ Fuzûlî ile ilgili çalışılması gereken pek çok konun bulunduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda *Milli Kütüphane 8121 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Gazeliyyât* adlı bir gazel mecmuasında Fuzûlî mahlasıyla yazılan bir gazel tespit ettik. Yaptığımız araştırmalar neticesinde Fuzûlî'nin neşredilen divanlarında bu gazele rastlayamadık. Fuzûlî, yazdığı gazelleri *Divan* adlı eserinde toplamış olsa da sonradan kaleme aldığı bazı gazelleri bu *Divan*'a almamıştır. Sonradan kaleme alınan bu gazeller farklı araştırmacılar tarafından tespit edilip ilim alemine kazandırılmıştır. Çalışma kapsamında Fuzûlî'nin hayatı, eserleri ve sanat anlayışı üzerine kısa bilgiler verildikten sonra bu gazelin Fuzûlî'ye ait olup olmadığı tartışılacak ve söz konusu gazel şekil ve muhteva yönünden incelenecektir.

Fuzûlî'nin doğum tarihi ile ilgili pek çok çalışma yapılmış olmasına rağmen şairin tam olarak hangi tarihte doğduğu ile ilgili kesin bir sonuca ulaşılamamıştır. Ancak Hasibe Mazıoğlu'nun Akkoyunlu hükümdarı Elvend Bey için yazılan bir kasidenin yazılış tarihinden hareketle tespit ettiği 1480 yılı Fuzûlî'nin doğum tarihi olarak kabul görmüştür. Doğum tarihi gibi şairin nerde doğduğuyla ilgili de net bir bilgi yoktur. *Türkçe Divanı*'ndan edindiğimiz bilgilere göre Irak-ı Arab Bölgesi'nde yaşadığı anlaşılmaktadır. Ancak bu bölge sınırları belli olmayan çok geniş bir coğrafyayı ifade etmektedir. Bu kapsamda Fuzûlî'nin doğum yeri ile ilgili ön plana çıkan yerler şunlardır: Bağdad, Kerbela, Kerkük, Hile, Necef (Kılınç, 2021).

Fuzûlî'nin asıl adı Kâtip Çelebi'nin *Keşfü'z-Zünûn*'da düştüğü nota göre Mehmed b. Süleyman'dır. Daha eski kaynaklarda adı Fuzûlî-i Bağdâdî veya Mevlânâ Fuzûlî şeklinde geçmektedir. Ancak Kâtip Çelebi'den sonraki kaynaklarda şair genel olarak Mehmed b. Süleyman adıyla zikredilmiştir. Bilindiği gibi eski şiirimizde şairlerin kendilerini ifade edecek bir mahlas seçmesi bir gelenek hâlini almıştı. Mehmed b. Süleyman, *Farsça Divanı*'nın dibacesinde Fuzûlî mahlasını neden seçtiğini kendi dilinden anlatmıştır. Şair bu mahlası seçerken mahlasın benzersiz olmasının yanında anlamca da tevazuyu ifade etmesine odaklanmıştır. Bu mahlas kelime anlamı olarak gereksiz, boş gibi anlamalara gelmektedir. Bu anlamından dolayı edebiyat tarihimiz boyunca kimse tarafından pek tercih edilmeyen bu mahlas, Mehmed b. Süleyman ile özdeşleşmiştir (Kılınç, 2021).

Hem akli ilimlerde hem de naklî ilimlerde kendini yetiştiren şair, ortaya koyduğu eşsiz sanat anlayışı ile yüzyılları aşmayı başarmıştır. Onun şiirlerinin merkezinde aşk kavramı vardır. Şiirlerinde işlediği olumlu ve olumsuz kavramların genelini aşk bağlamında ele almıştır. O kimi zaman sevgilinin ilgisizliğinden ve ona yaptığı eziyetlerden dem vuran çaresiz, bitkin, tükenmiş biri; kimi zaman da aşkının getirdiği her sonucu kabullenen biri olarak karşımıza çıkar. Onun şiirinde; ayrılık, ızdırap, bela, dert, kavuşma, yalnızlık, talihsizlik, gözyaşı, neşe, keder gibi duygular aşk ekseninde ele alınmıştır. Ancak ondaki aşk şehvanî değildir. O aşkı maddileştirmeyi uygun görmez. Aşkı yüce bir duygu olarak ele alıp değerlendirir. Şiirlerinde genel anlamda

ilgisizlikten, ızdıraptan, talihten, felekten, dostlardan bir şikâyet havası hâkimdir. Tüm bu özellikler onun ızdırap şairi olarak anılmasına yol açmıştır.

Yazdığı eserlerden iyi bir eğitim aldığı anlaşılan Fuzûlî, şiirde ilime oldukça önem vermiştir. Ona göre ilimsiz şiir temelsiz duvara benzemektedir. Onun şiirlerinde aşk kavramı hikmet kavramı ile birleşir. O aşktan uzak olan bir ilim anlayışına karşıdır. İlim bir konu hakkında derinlemesine bilgi sahibi olmak değildir onun için. İnsanın kendi içinde derinleşmesini sağlamayan, varlığa, topluma, kendisine, hayata yeni bir bakış açısı getirmeyen ilim ona göre değersizdir.

Şairin şiirlerinde hiciv kavramına da yer verdiği görülmektedir. Ancak onun şiirlerinde kullandığı dil kırıcı olmaktan çok uyarıcı bir tondadır. Hiciv ögesini şiirde karikatürize ederek vermeyi tercih eder.

Sahip olduğu doğal şiir kabiliyeti ve edindiği bilgi birikimini birleştiren Fuzûlî, edebiyat tarihimize pek çok eser bırakmıştır. Şairin kaleme aldığı eserler şunlardır: *Divan (Türkçe, Arapça, Farsça)*, *Leylâ vü Mecnûn*, *Beng ü Bâde*, *Hadîs-i Erba'ın Tercümesi*, *Hadîkatü's-Süedâ*, *Sohbetü'l-Esmar*, *Türkçe Mektuplar*, *Heft Câm (Saki-name)*, *Enîsü'l-Kalb*, *Rind u Zâhid*, *Sıhhat u Maraz*, *Muammâ Risâlesi*.

1. Fuzûlî'nin Neşredilen Divanları

Yapılan araştırmalar neticesinde çeşitli kütüphane ve kataloglarda Fuzûlî'ye ait yaklaşık iki yüz divan nüshası olduğu tespit edilmiştir. Geçmişten günümüze dek pek çok araştırmacının dikkatini çeken bu divan nüshaları üzerine çeşitli çalışmalar yapılmıştır.

Bu çalışmalardan ilki 1948 yılında Abdülbaki Gölpınarlı tarafından yapılmıştır. Gölpınarlı bu çalışmayı hazırlarken 7 nüshadan faydalandığını dile getirmiştir. Bu divan nüshasında 1 ön söz, 299 gazel, 2 müseddes, 2 tercî-i bend, 2 tahmis, 3 muhammes, 5 murabba, 47 kıt'a, 2 beyit ve 81 rubai yer almaktadır. Bu nüshada kasidelere yer verilmezken *Leyla vü Mecnûn* mesnevisinde yer alan bazı manzumeler de burada kendine yer bulmuştur (Gölpınarlı, 1985).

Gölpınarlı'dan iki yıl sonra Ali Nihat Tarlan da *Fuzûlî Divanı* ile ilgili bir çalışma yayımlamıştır. *Fuzûlî Divanı Gazel, Musammat, Mukatta' ve Ruba'î Kısmı (Edisyon kritik ve transkripsiyon)* adıyla yayımlanan bu çalışmada 293 gazel, 2 tercî-i bend, 2 müseddes, 2 tahmis, 3 muhammes, 3 murabba, 42 mukatta', 76 rubai yer almaktadır. Çalışmada kasideler ve dibace kısmı yoktur. Tarlan çalışmada 6 yazma, 1 basma olmak üzere toplamda 7 nüsha kullanmıştır. Yazar bu nüshalar dışında başka nüshalardan da faydalandığını ifade etmiştir (Tarlan, 1950).

Fuzûlî Divanı ile ilgili yapılan üçüncü önemli çalışma ise 1958 yılında Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Kürsüsü tarafından hazırlanmıştır. Toplamda 68 nüsha taranarak yapılan bu çalışma önceki divanlarda yer almayan 1 kaside, 5 gazel, 1 müstezat ve 2 rubai içermektedir.

Edebiyatımızdaki önemli Fuzûlî uzmanlarından bir olan Cem Dilçin, 2001 yılında yayınladığı *Fuzûlî Divanı Üzerine Notlar* adlı çalışmasında kendisinden önce yapılan üç çalışmayı karşılaştırmış ve bir kısmı metin tamiri olmak üzere yapılan bu çalışmalarla ilgili pek çok öneri sunmuştur (Ceylan, 2022).

Günümüz araştırmacılarının da dikkatini çeken *Fuzûlî Divanı* üzerine bilimsel araştırmalar yapılmaya devam edilmiştir. Bu araştırmalardan biri İsmail Parlatır tarafından 2012-2014 yıllarında yapılmıştır. İsmail Parlatır'ın yaptığı bu neşirde; 44 kaside, 306 gazel, 46 kıt'a, 77 rubai, 2 tercî-i bend, 2 terkîb-i bend, 1 müstezat, 3 murabba, 3 muhammes, 2 tahmis, 2 müseddes, 1 tesdis, 1 beyit bir de matla yer almaktadır. Parlatır, bu çalışmayı yaparken yazma nüshalarla birlikte matbu nüshaları da taramış yazma nüshalarda yer almayan bazı şiirleri de yaptığı çalışmaya dâhil etmiştir (Kesik, 2017).

Divan üzerine yapılan bir başka çalışma ise 2015 yılında Mehmet Kanar tarafından yapılmıştır. *Su kasidesi* dışında, kasidelerin yer almadığı bu çalışma: 306 gazel 3 murabba 4 muhammes, birer tahmis, müseddes, terkîb-i bend; 2 tercî-i bend, 46 kıt'a, bir beyit, bir matla ve 83 rubaiden oluşmaktadır (Kesik, 2017).

Fuzûlî Divanı ile ilgili yapılan diğer bir çalışma ise 2021 yılında Abdulkakim Kılınç tarafından yapılmıştır. Kılınç, çalışmasında sadece 16. yüzyıla tarihlenen nüshaları dikkate almıştır. Bu çalışmada: 1 dibace, 42 kaside, 294 gazel, 12 musammat, 42 mukatta' ve 76 rubai yer almaktadır. Yazar ayrıca ekler kısmında *Türkçe Divan* nüshalarında yer alan ve Fuzûlî'ye aidiyeti şüpheli olan 15 gazel, 8 rubai ve 7 adet de mukatta' türünde şiire yer vermiştir (Kılınç, 2021).

Divan'la ilgili yapılan bir başka çalışma ise Ömür Ceylan tarafından yapılmıştır. Önceki bütün divan neşirlerini karşılaştırarak çalışmasını ortaya koyan Ceylan, diğer neşirlerde yer alan bazı beyitlere müdahale etmiş ayrıca bu neşirlerde yer almayan bazı şiirleri de çalışmasına dâhil etmiştir. Yurt dışında Hamid Araslı ve Hüseyin Muhammedzade Sadık'ın Fuzûlî Divanı üzerine yapılmış hacimli çalışmaları vardır (Ceylan, 2022).

Bu çalışmalar dışında Sabahattin Küçük, Kemal Edîb Kürkçüoğlu ve Beyhan Kesik Fuzûlî mahlasıyla yazılmış bazı şiirleri çeşitli dergilerde yayımlamıştır.

Yukarda bahsi geçen çalışmalar üzerinde yaptığımız incelemeler neticesinde çalışmaya konu olan gazele, bu çalışmaların hiçbirinde rastlayamadık ancak Bekir Belenkuyu tarafından hazırlanan *Topkapı Kütüphanesi Revan: 1972 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'ar (80b-160a), (İnceleme-Metin)* adlı yüksek lisans tezinde bu gazele benzer bir müseddes kayıtlıdır (Belenkuyu, 2013, s. 128-129). Sâ'î mahlasıyla yazılan bu müseddes 5 bentten oluşmaktadır ancak bu müseddes Sâ'î'nin *Divanı*'nda rastlanılamamıştır. Söz konusu müseddesin ilk ve son bendi şunlardır:

Yâr mâyl ana ağyâr olduğ-îçün n'eylesün
 Gül takılır yanına hâr olduğ-îçün n'eylesün
 'Işk kâtil cân bîmâr olduğ-îçün n'eylesün
 Dost-i bî-pervâ dili zâr olduğ-îçün n'eylesün
 Baht uyur bu dîde bîdâr olduğ-îçün n'eylesün
 Tâli'üm tâli' degül yâr olduğ-îçün n'eylesün...
 ...
 Cevr eden sanman bana ol mihribânumdur benüm
 Zulm eden Sâ'îye yâr-ı dil-sitânumdur benüm
 Yâr olan bana bu çeşm-i nâ-tüvânumdur benüm

Dâ'imâ bu şî'r-i ter vird-i zebânumdur benüm

Baht uyur bu dîde bîdâr olduğ-içün n'eylesün

Tâli'üm tâli' degül yâr olduğ-içün n'eylesün (Belenkuyu, 2013, s. 128-129).

2. Gazelin Fuzûlî'ye Ait Olup Olmamasının Değerlendirilmesi

*Milli Kütüphane 06 Mil. Yz. A 8121 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Gazeliyyât*¹ adlı bir gazel mecmuasının 57a varağında yer alan ve “*Güfte-i Fuzûlî-i Bağdâdî*” başlığıyla yazılan bu gazelin Fuzûlî'ye ait olup olmadığı ile ilgili elimizde herhangi somut bir veri yoktur. Yaptığımız araştırmalar neticesinde Fuzûlî mahlasıyla şiir yazan başka şairler de tespit ettik. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*'ndeki bilgilere göre Fuzûlî mahlasıyla şiir yazan toplamda üç şair vardır. Bunlardan biri 17. yüzyılda Diyarbakır Çermik'te doğmuş Fuzûlî Ahmet'tir. 1658-57 tarihlerinde hayatta olduğu düşünölen bu şairin haraç kalemi kâtipliği yaptığı bilinmektedir. Bu şair ve şiirleriyle ilgili elimizdeki bilgiler son derece sınırlıdır. Çalışmaya konu olan şiirin bu kişiye ait olup olmadığı ile ilgili elimizde herhangi somut bir veri yoktur.

Burada Fuzûlî mahlasıyla kayıtlı olan başka bir şair ise 19. yüzyılda Rumeli bölgesinde yaşamış, çeşitli cönk ve mecmualarda şiirleri tespit edilen biridir. Bu şair mecmuanın yazıldığı 18. yüzyıldan sonra yaşadığı için söz konusu gazelin bu şaire ait olma ihtimali yoktur.

Burada adı geçen diğör şair ise Fuzûlî-i Bağdâdî adıyla bilinen meşhur şair Fuzûlî'dir. Elde somut bir veri olmasa da çalışmaya konu olan gazelin bu Fuzûlî'ye ait olma ihtimali diğörlere göre daha yüksek bir ihtimal olarak değörlendiriyoruz. Mecmuada bu gazel ile birlikte Fuzûlî'ye ait toplam 27 gazel kayıtlıdır. Gazelin mecmuada *Fuzûlî Divanı*'nda yer alan başka gazellerle birlikte yer alması ve mahlas beyti dışında gazele “*Güfte-i Fuzûlî-i Bağdâdî*” şeklinde ayrıca başlık atılması, müstensihin bu gazelin Fuzûlî'ye ait olduğuna dair kuvvetli bir kanıya sahip olduğunu göstermektedir. Yine mecmuanın ilk varağında yer alan ve sonradan bir araştırmacı tarafından mecmuaya eklendiğı anlaşılan bir notta, bu mecmuanın bilinen şairlerin bilinmeyen şiirlerini ve bilinmeyen şairlerin şiirlerini ihtiva ettiğı yazılıdır. Mecmua üzerinde yaptığımız detaylı incelemelerde mecmuanın; Vesim Abbas Efendi, Şeyhî, Şerhî, Zâtî, Fasîh, Hayâlî, Ulvî ve Necâtî gibi meşhur şairlerin divanlarında yer almayan gazeller içördüğünü tespit ettik. Ayrıca mecmuada divanını tespit edemediğimiz Sipihî, İşretî, Hitâbî, Arzî, Şinasî Çelebi, Günâhî, Kerimî, Nergisî, Nevâlî, Ayânî, Cunûnî, Fedâyî gibi nispeten adı az duyulmuş şairlerin de çeşitli şiirleri kayıtlıdır.

Gazel muhteva yönünden de Fuzûlî'nin şiirlerinde işlediğı konularla örtüşmektedir. Gazelde konu olarak baht, felek, talihten şikâyet, sevgiliden ve dostlardan vefa görmeme gibi başlıklar ön plana çıkmaktadır. Şair baht, talih, dost ve sevgilinin ilgisizliğı karşısındaki çaresizliğini dile getirmiş ve bunlar karşısındaki çaresizliğini teslimiyetçi bir eda ile dile getirmiştir.

Sahibi bilinmeyen bir şiirin sahibi tespit edilirken başvörlölen en önemli hususiyetlerden biri şüphesiz o şairin şiirlerinde kullandığı dil ve üslup özelliklerinin belirlenmesidir. Mine Mengi'nin Fuzûlî'nin dil ve üslup özelliklerini değörlendirdiğı bir bildirisinden hareketle çalışmaya konu olan gazelin dil ve üslup özellikleri değörlendirilecektir.

¹ Beklen, S. (2017). *Milli Kütüphane 8121 numarada kayıtlı Mecmû'a-i Gazeliyyât (inceleme-metin)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Fuzûlî'nin şiirlerinin en belirgin özelliklerinden biri günlük konuşma dilinin doğallığını taşıyor olmasıdır. Şair deyimler, kısa ve devrik ifadeler, soru cümleleri, söz tekrarları, hitap ya da seslenme gibi unsurlarla şiirine günlük konuşma dilinin doğallığını katmaktadır. Çalışmaya konu olan gazelde; baht uyur, dost düşmandır bana, devretmek, tımar etmek gibi ifadeler basit söyleyişle günlük konuşma dilinin özelliklerini göstermektedir. Bu gazelde görülen en belirgin hususiyetlerden biri de şairin soru cümleleriyle kendi kendine konuşuyormuş gibi bir hava oluşturmasıdır. Nitekim bu özellik Fuzûlî'nin pek çok şiirinde karşımıza çıkmaktadır². Şair burada “n’eylesün” soru cümlesi ile şiire bir hasbihâl havası katmıştır. Fuzûlî'nin diğer bir özelliği ise şiirde sevgiliye karşı alttan alan bir sitem ile karşılık vermesidir. Bu durum söz konusu gazelin tamamında göze çarpmaktadır. Şair baht, felek, dost ve tanıdıklarını kendisine yaptıklarının yanında sevgilisinin ilgisizliğini normal karşılamaktadır³. 2 numaralı dipnotta verilen beyit ile buradaki gazelin son beytinde şair ilgisizlikten şikayetini ve bunun karşısındaki çaresizliğini benzer bir şekilde dile getirmiştir.

Fuzûlî'nin şiirlerinde göze çarpan hususiyetlerden bir diğeri tezatlıklardan yararlanmasıdır. “*Beni cândan usandırdı cefâdan yâr usanmaz mı, Felekler yandı âhımdan murâdım şem'i yanmaz mı*” beytiyle başlayan gazelinde şairin zıtlıklar üzerinden beyti kurguladığını görmekteyiz. Benzer durumu çalışmaya konu olan gazelde de görmekteyiz. “Baht uyuyorken gözlerin açık olması”, “tali” yâr olmamışken yâr olsa ne olur” ifadesi, “dost-düşman” ifadesi, “âşinâ-bîgâne oldu” gibi ifadeler gazelin benzer bir şekilde zıt kavramlar üzerinden kurgulandığını ortaya koymaktadır.

Şairin şiirlerinde görülen diğer bir özellik ise şiirde ahengi sağlayan ve şiirin söyleyişini kolaylaştırarak kalıcılığı sağlayan iç kafiye kullanımıdır. Yine yukarıda ilk beytini verdiğimiz şairin meşhur “*usanmaz mı*” redifli gazeli şiirde iç kafiye kullanımının en güzel örneklerinden biridir. Çalışmaya konu gazel de iç kafiye kullanılması bakımından yine Fuzûlî'nin dil kullanım hususiyetleri ile benzerlik göstermektedir. “*Baht uyur bu çeşm bî-dâr oldığıçün n’eylesün, Tâli'im yâr olmadı yâr oldığıçün n’eylesün*” beytinde **bîdâr** ve **yâr** sözcüklerinin iç kafiye oluşturacak şekilde kullanıldığı görülmektedir. Gazelin devamında beyitlerdeki ikinci mısraların ortalarında yer alan “**hâr, devvâr, dūr-bâr, bîmâr**” sözcüklerinin de ilk beyitle iç kafiye ilişkisi içinde kullanıldığı görülmektedir.

Tüm bu hususiyetler, çalışmaya konu olan gazelin Fuzûlî-i Bağdâdî'nin dil ve üslup özelliklerini taşıdığını ortaya koymaktadır.

Bu ihtimaller dışında bu gazel Fuzûlî'nin mahlasını kullanan başka bir şair tarafından da yazılmış olabilir. Nitekim bazı şairlerin ün salmış şairlerin mahlasını kullanarak şiirler yazdığı bilinen bir gerçektir. Neticede bu gazelin tam olarak kime ait olduğunu gösteren somut bir veri olmasa da Fuzûlî gibi büyük bir şairin mahlasıyla yazılmış olması ve ona nispet edilebilmesi açısından oldukça önemlidir.

3. Güfte-i Fuzûlî-i Bağdâdî ve Şerhi

Milli Kütüphane 8121 Numarada Kayıtlı Mecnû'a-i Gazeliyyât (İnceleme-Metin) adlı çalışmanın 57a varagında yer alan bu gazel şekil ve muhteva yönünden incelenecektir.

² Gamım pinhân tutardım ben dediler yâre kıl rüşen

Desem ol bî-vefâ bilmen inanır mı inanmaz mı

³ Ne yanar kimse bana âteş-i dilden özge

Ne açar kimse kapım bâd-ı sabâdan gayrı

گفتۀ فضولی باغدادی	Güfte-i Fuzûlî-i Bağdâdî
نیلسون اولدوغچون بیدار چشم بو او یور باخت	Baht uyur bu çeşm bî-dâr oldığıçün n'eylesün
نیلسون اولدوغچون یار اولمدی یار طالعم	Tâli'im yâr olmadı yâr oldığıçün n'eylesün
بکا دشمند دوست اولدی بییکانه اشنا	Âşinâ bîgâne oldı dost düşmandır bana
نیلسون اولدوغچون غمخوار باکا مهربانم	Mihribânım bana gam-h'âr oldığıçün n'eylesün
ایدر دور یوقدر اوزره مرادم قطب دخی بر	Bir dahı kutb-ı murâdım üzre yoğdur devr ider
نیلسون اولدوغچون دؤار چرخ بو یالکز	Yalnız bu çarh-ı devvâr oldığıçün n'eylesün
اعتبار دهر ایتمزخواجه باره کوهر لعل	Lâ'l-i güher-bâra itmez hâce-i dehr i'tibâr
نیلسون اولدوغچون بار دُر لعل دل دیده	Dîde-i dil lâ'l-i dür-bâr oldığıçün n'eylesün
دادمند فضولی اولسه ایلمز تیمار کیسه	Kimse tımâr eylemez olsa Fuzûlî dâd-mend
نیلسون اولدوغچون بیمار محتتده پستر	Pister-i mihnetde bîmâr oldığıçün n'eylesün

(Beklen, 2017, s. 145).

3.1. Gazelde Kullanılan Vezin Kafiye ve Redif

Gazel, kullanılan vezin bakımından incelendiğinde aruzun remel bahrinden **Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün** kalıbıyla yazıldığı görülmektedir. Divan şiirinde en sık kullanılan aruz kalıbıyla yazılan gazelde, şairin büyük bir aruz kusuru sayılan zihafa hiç düşmediği görülmektedir. Özellikle Türkçe kelimelerde vezni uydurabilmek için yer yer imale uygulamasına başvurduğu da görülmektedir. Üç yerde med yapan şairin vezin bakımdan güçlü bir şiir kaleme aldığını söylemek mümkündür. Gazelde -âr heceleri **mürdef kafiye** oluştururken **oldığıçün n'eylesün** söz tekrarları ise **redifi** oluşturmuştur.

3.2. Gazelin Muhteva Yönünden İncelenmesi

Baht uyur bu çeşm bî-dâr oldığıçün n'eylesün

Tâli'im yâr olmadı yâr oldığıçün n'eylesün

(Baht uyuyorken bu gözler uyanık olsa ne eylesin, talihim bile bana yâr olmamışken sevgili bana yâr olsa ne eyleyeyim.)

Klasik Türk şiirinden baht, yani talih tıpkı sevgili gibi daima aşığın aleyhine hareket eder. Sevgiliden ilgi göremeyen aşığın bahtı daima karardır. Dünya ona asla güzel yüzünü göstermez. O daima feleğin sillesini yemiş, derbeder olmuş bir hâledir. Beyitte bahtın uyuması şairin talihinin hiç yaver gitmemesi bağlamında kullanılmıştır. Klasik şiirde “çeşm” yani gözler ise her daim vefasız sevgiliyi arar durur ancak sevgiliyi göremediğinden her daim kanlı yaş akıtır. Beyitte şair tezat sanatıyla bahtının uyumasından dem vururken gözlerinin açık olup sevgiliyi aramasını boş bir çaba olarak görmektedir. Nitekim gelenekte, bahtı kara olan kişinin her şartta kötü sonuç alacağına dair güçlü bir inanç vardır. İkinci mısrada, talihin kendisine yâr olmadığı bir yerde sevgilinin bile kendisine fayda veremeyeceğine değinen şairin, bahtı karşısında çok derin bir umutsuzluk içinde olduğu görülmektedir. Beyitte bahtın uyuması, gözlerin uyanık olması teşhis sanatını örneklerken yâr sözcükleri de tekrar sanatını örneklemiştir. Ayrıca şair, “n'eylesün”

sorusuyla tecahül-i arif yapmıştır. Burada şair ne yapacağını bilmediğinden değil bahtına sitem ettiği için bu soruyu sormaktadır.

Âşinâ bîgâne oldu dost düşmandır bana

Mihribânım bana gam-h'âr olduğün n'eylesün

(Tanıdıklarım bana kayıtsız, dostum bile bana düşman olmuşken güler yüzlü, yumuşak huylu sevgili bana karşı kederli olsa ne eyleyeyim)

Klasik şiirde bahtı kara olan bir kimsenin dünyası adeta kararmıştır. Etrafindakiler ona artık yabancılaşmış; bütün akrabaları, sevdikleri ve dostları ondan yüz çevirmiştir. Beyitte bahtından şikâyetle devam eden şair, etrafındaki kişilerin kendisinin içinde olduğu kötü duruma karşı ilgisizliğinden dem vurmaktadır. Bu ilgisizlik öyle bir seviyeye ulaşmış ki en yakın dostlar bile artık ona bir düşman gibi görünmektedir. Tüm bu ilgisizlik içinde bunalan şair yakın çevresinin ve dostlarının bu vefasızlığı ve ilgisizliği karşısında güler yüzlü, yumuşak huylu sevgilinin kendisine dert keder çektirmesini normal karşılamaktadır. Nitekim sevgili zaten aşığa hiç acımayan ve ona asla yüz vermeyen biridir. Ancak dostlarının da aşığa düşman olması onu iyice yalnızlaştırmıştır. Tezat sanatı üzerine kurulan beyitte, “âşinâ ve bigâne” ile “dost ve düşman” kelimeleri birbirine zıt kavramlar olarak kullanılmışlardır.

Bir dahî kutb-ı murâdım üzre yokdur devr ider

Yalnız bu çarh devvâr olduğün n'eylesün

(Felek, bir an bile olsa benden yana olmadan dönüp durur. Durum böyle iken felek dönek olsa ne eyleyeyim)

Klasik şiir anlayışında “felek” yani çarh, sıklıkla kullanılan kavramlardan biridir. Eski inanışa göre felek yani gökler dokuz tabakadan oluşur. Her tabakada hareket eden bir yıldız düşünülmüş ve bu yıldızların dünyaya ve dünya üzerinde bulunan canlı cansız her şeye bir etkisi olduğuna inanılmıştır. Bu dokuz tabaka feleğin en yükseği ise atlas feleği olarak bilinir. Bu felek yirmi dört saatte bir dönüşünü tamamlar ve bu dönüş doğudan batıya doğru olup diğer felekleri de döndürür. Ancak atlas feleğinin iki türlü dönüşü vardır. Bu felek kimi zaman ters istikamette yani batıdan doğuya dönmeye başlar. Bu dönüşü ile diğer sekiz feleği de ters istikamette dönmeye zorlar. Kendi istikametleri dışında dönmeye zorlanan bu sekiz felek insanların baht ve talihleri üzerine kötü sonuçlar ortaya koyar. İşte şiirde felekten şikâyet etmenin temel nedeni budur.

Beyitte tam da bu anlayışa göre hareket eden şaire göre felek hiçbir zaman onun isteği üzerine dönmemektedir. Şairin etrafındakiler ve dostları ona düşman olmuşken, sevgilisi ona dert keder çektirirken, bahtı ona hiç gülmemişken felek dönek olsa ne olur. Şair kendini öyle kötü bir durumda görüyor ki herkesi zebun eden feleğe bile aldırış etmeyecek bir noktaya vardığını ifade ediyor burada.

Lâ'l-i güher-bâra itmez hâce-i dehr i'tibâr

Dîde-i dil lâ'l-i dür-bâr olduğün n'eylesün

(Zamane tüccarı cevher saçan kırmızı dudaklara itibar etmezken, gönül gözü lâ'l gibi kırmızı taşlar saçsa ne eyleyeyim.)

Yakut renkli, kırmızı, saydam bir yapıya sahip değerli bir taş olan lâ'l; kırmızı renginden dolayı edebiyatımızda bir benzetme unsuru olarak sıklıkla kullanılmıştır. Bu kavram özellikle

klasik edebiyatta sevgilinin kırmızı dudaklarını ifade etmek için sıklıkla kullanılmıştır. Yine kırmızı bir taş olması nedeniyle rengine nispeten şarap da lâ'le sıklıkla benzetilen unsurlardan olmuştur. Bu kavrama benzetilen bir başka unsur ise aşığın akıttığı göz yaşlarıdır. Aşığın akıttığı bu yaşlar kanlı olduğundan lâ'le benzetilir.

İlk mısradaki yer alan hâce-i dehr tamlaması klasik edebiyatta İmâm-ı Gazalî, İmâm Ebû Hanîfe gibi dünyaca nam salmış büyük âlimler için kullanılmıştır. Ayrıca hâce kelimesi sözlüklerde tüccar olarak da karşılık bulmaktadır. Zamane tüccarı; dünya malına kıymet veren, her şeyini dünya hayatına göre ayarlayan, gözünü haktan hakikatten çeviren kişiler için kullanılır. Klasik şiirde sevgili de bu bağlamda dünyeviliği temsil eder. Beyitte, dünya tüccarı yani sevgili bile lâ'l, cevher gibi bu dünyevi şeylere itibar etmezken, aşığın gönül gözü lâ'l gibi değerli cevherler saçsa ne olur şeklinde bir sitem vardır. Aşığın gözyaşları kanlı olması hasebiyle lâ'le benzetilir.

Kimse tımâr eylemez olsa Fuzûlî dâd-mend

Pister-i mihnetde bîmâr olduğıçün n'eylesün

(Fuzûlî ağlayıp inlese, feryat etse bile kimse onun yaralarına bakmaz. Bu durumda o mihnet yatağında hasta olsa ne eylesin.)

Klasik şiirde şair sevgiliden ayrı kaldığı için daima ağlayıp inmekte ve acı çekmektedir. Onun kalbi daima yaralıdır. Sevgilinin kendisine çektiği eziyetlerden dolayı perişan bir şekilde hasta yatağında yatmaktadır. Beyitte sevgiliden ilgi görmediği için ağlayıp feryat eden bir âşık profili vardır. Ağlayıp inlemelerine ve gönlündeki yaraya ilgisiz kalan sevgilisine sitem eden âşık bu ilgisizlik karşısında hasta olup mihnet yatağında yatmayı kendine çok görmemektedir. Zira sevgilinin ilgisizliği âşık için bundan daha kötü bir durumdur.

4. Sonuç

Türk edebiyatının en meşhur şairlerinden biri olan Fuzûlî, klasik edebiyatta ortaya koyduğu eserlerle bu şöhreti hak ettiğini göstermiştir. Ancak yapılan araştırmalar neticesinde Fuzûlî-i Bağdâdî olarak bilinen meşhur Fuzûlî dışında bu mahlas ile şiir yazan iki şair daha tespit edildi. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğündeki bilgilere göre bunlardan biri 17. yüzyılda Diyarbakır Çermikte yaşamış Fuzûlî Ahmet'tir. 1658-57 yıllarında hayatta olduğu düşünülen bu şairin eserleri ile ilgili elimizdeki bilgiler son derece sınırlıdır. Çalışmaya konu olan gazelin Fuzûlî Ahmet'e ait olup olmadığına dair elimizde somut bir veri yoktur. Burada kayıtlı bir başka şair ise 19. yüzyılda Rumeli civarında yaşadığı düşünülen ve çeşitli cönk ve mecmualarda Fuzûlî mahlasıyla şiirler yazdığı tespit edilen biridir. Bu şair mecmuanın yazıldığı 18. yüzyıldan sonra yaşadığı için söz konusu gazelin buna ait olma ihtimali yoktur.

Burada kayıtlı diğer şair ise meşhur şair Fuzûlî-i Bağdâdî'dir. Gerek yazdığı eserleri gerek eserlerinin nitelikli oluşuyla çok büyük bir üne kavuşan şairin eserleri, edebiyat tarihimizde yüzlerce kez istinsah edilmiş ve günümüze kadar ulaşmıştır. Birçok araştırmacı tarafından eserleri üzerine onlarca çalışma yapılan Fuzûlî-i Bağdâdî hâlâ araştırmacıların ilgi odağı olan şairlerin başında gelmektedir.

En meşhur eseri olan *Divanı*'nın neşri üzerinde Türkiye'de birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalardan ilki 1948 yılında Abdülbaki Gölpınarlı tarafından yapılmıştır. Abdülbaki Gölpınarlı'dan iki yıl sonra Ali Nihat Tarlan da *Fuzûlî Divanı* ile ilgi bir çalışma yayımlamıştır. Daha sonraki yıllarda Kenan Akyüz'ün editörlüğünde bir komisyon tarafından 68 divan

nüshasının karşılaştırıldığı bir nüsha daha yayımlanmıştır. Bu çalışmalardan başka Cem, Dilçin, İsmail Parlatır, Mehmet Kanar, Abdülhakim Kılınç ve Ömür Ceylan gibi araştırmacılar da *Fuzûlî Divanı* üzerine çalışmalar yayımlamışlardır.

Şair üzerine yapılan araştırmaların çokluğuna rağmen hâlen kaynaklarda Fuzûlî'ye ait yeni şiirler ortaya çıkmaktadır. Şairin çeşitli nedenlerle *Divanı*'na almadığı ve çeşitli mecmualarda yer alan bazı gazelleri araştırmacılar tarafından tespit edilmiştir. Beyhan Kesik, Kemal Edip Kürkçüoğlu ve Sabahattin Küçük tarafından Fuzûlî'nin neşredilen divanlarında yer almayan ancak Fuzûlî mahlasıyla yazılmış bazı gazeller yayımlanmıştır.

Çalışmanın konusu olan gazel de şairin yukarıda bahsi geçen Divanlarında tespit edemediğimiz şiirlerden biridir. Gazelin Fuzûlî-i Bağdâdî'ye ait olduğuna dair elimizde net bir bilgi olmasa da Fuzûlî'ye ait olması kuvvetle muhtemeldir. Söz konusu mecmuanın yazarının mahlas beyti dışında şiirin başına ayrıca "*Güfte-i Fuzûlî-i Bağdâdî*" başlığını koyması bunun en güçlü kanıtlarındandır. Ayrıca bu gazel mecmuada Fuzûlî'ye ait olan ve şairin basılı divanlarında yer alan 26 gazel ile birlikte yer almaktadır.

Sahibi tam olarak bilinmeyen şiirlerin sahibi tespit edilirken göz önünde bulundurulacak en önemli hususiyetlerden biri, söz konusu şiirin; adı geçen şairin bilinen şiirleri ile dil, üslup ve muhteva yönünden kıyaslanmasıdır. Şairin bu gazelde günlük konuşma dilinin özelliklerine yer vermesi, n'eylesün redifiyle şiire konuşma havası katması, şiiri kurgularken zıtlıklardan yararlanması ve şiirde kullandığı iç kafiye Fuzûlî'nin şiirlerinde sıklıkla başvurduğu dil ve üslup özellikleridir.

Şiir muhteva bakımından değerlendirildiğinde sevgilinin ve dostların vefasızlığı, baht ve talihten şikâyetin ön plana çıktığı görülmektedir. Nitekim şiirleri incelendiğinde Fuzûlî'nin şiirlerinde en çok bu konular üzerinde durduğu görülmektedir. Burada göze çarpan bir başka hususiyet ise Fuzûlî'nin şiirlerinde sevgiliye karşı alttan alan bir tutum ile karşılık vermesidir. Çalışmaya konu olan gazel incelendiğinde şairin şiir boyunca dost, baht, talih, felek ve sevgilinin ilgisizliği karşısında teslimiyetçi bir tutum sergilediği görülmektedir.

Elimizde net somut bir veri olmasa da tüm bu hususiyetler, söz konusu gazelin meşhur şair Fuzûlî-i Bağdâdî'ye ait olduğunu gösteren önemli ipuçlarıdır. Nihayetinde *Millî Kütüphane 06 Mil. Yz. A 8121 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Gazeliyyat* adlı şiir mecmuasında tespit ettiğimiz ve Fuzûlî mahlasıyla yazılmış bu gazel şekil ve muhteva yönünden incelenip araştırmacıların istifadesine sunulmuştur.

Kaynaklar

- Açıkgöz, N. (1998). *Fuzuli*. İstanbul: Timaş.
- Akyüz, K. Beken, S. Yüksel, S. Cunbur, M. (1958). *Fuzûlî Türkçe divan*. Ankara: Türkiye İş Bankası.
- Araslı, H. (1958). *Mehammed Fuzûlî, eserleri 4 cilt*. Bakü: Azerbaycan SRR Elmler Akademisi Neşriyatı.
- Ayan, H. (1981). *Leylâ vü Mecnun*. İstanbul: Dergâh.
- Ayan, H. (2001). *Rind ile zahid*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Bayoğlu, S. (1996). *Erenler bahçesi (hadikatu's-su'adâ)*. Ankara: Kültür Bakanlığı.

- Beklen, S. (2017). *Milli kütüphane 8121 numarada kayıtlı mecmû'a-i gazeliyyât (inceleme-metin)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Belenkuyu, B. (2013). *Topkapı sarayı kütüphanesi revan no: 1972'de kayıtlı mecmû'a-i eş'ar (vr. 80b-160a) (inceleme-metin)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Ceylan, Ö. (2022). *Fuzûlî dîvânı*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı.
- Cunbur, M. (1956). *Fuzuli hakkında bir bibliyografya denemesi*. Ankara: Maarif Vekaleti.
- Çıpan, M. (1997). Fuzûlî'nin gazellerine yazılan nazîrelerden bazıları ve bestelenmiş şiirleri. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (3), s. 103-114. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/258300>
- Dilçin, C. (2001). *Fuzûlî dîvânı üzerine notlar (studies on Fuzûlî's divan)*. Cambridge MA: Harvard Üniversitesi Yakınoğlu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü.
- Doğan, M. N. (1998). *Fuzuli: hayatı-sanatı-eserleri*. İstanbul: Boğaziçi.
- Doktor Hüseyin Muhammedzade, S. (1384). *Dîvân-ı eş'âr-ı Türkî (Türkçe divan)-Fuzûlî*. Tahran.
- Gölpınarlı, A. (1948, 1961, 1985). *Fuzûlî dîvânı*. İnkılâp Kitabevi.
- Gölpınarlı, A. (1940). *Fuzulî, sıhhat ve maraz*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Tıp Tarihi Enstitüsü.
- Kanar, M. (2015). *Fuzûlî dîvânı*. İstanbul: Ayrıntı.
- Kesik, B. (2017). Fuzûlî'nin yayımlanmamış şiirleri (iki gazel). *Journal of Turkish Language and Literature*, 3(4), 101-108. Doi: 10.20322/littera.340080.
- Kılınç, A. (2021). *Fuzûlî divanı*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı.
- Küçük, S. (1989). Fuzûlî'nin yeni bir şiiri. *Fırat Üniversitesi Dergisi (Sosyal Bilimler)*, 3(2), 245-248. https://isamveri.org/pdfdrq/D00903/1989_2/1989_2_KUCUKS.pdf
- Kürkçüoğlu, K. E. (1947). Fuzûlî'nin bilinmeyen birkaç şiiri. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 5(3), 315-322. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2152435>
- Mengi, M. (1996). Fuzûlî'nin şiirlerini kalıcı kılan bazı üslûp özellikleri. *Fuzûlî Kitabı: 500. Yılında Fuzûlî Sempozyumu Bildirileri* içinde (s. 109-118). İstanbul: İBB Kültür İşleri Dairesi Başkanlığı.
- Parlatır, İ. (2014). *Fuzûlî Türkçe divan*. Ankara: Akçağ.
- Şahin, E. (2007). Klasik Türk edebiyatında Fuzûlî biyografileri. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 5(9), 507-534. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/655307>
- Tarlan, A. N. (1950). *Fuzûlî divanı musammat-mukatta' ve rûbailer kısmı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Tarlan, A. N. (2001). *Fuzûlî divanı şerhi*. Ankara: Akçağ.
- Uzun, M. (1996). Fuzûlî'nin bestelenmiş şiirleri. *Fuzûlî Kitabı: 500. Yılında Fuzûlî Sempozyumu Bildirileri* içinde (s. 327-354). İstanbul: İBB Kültür İşleri Dairesi Başkanlığı.

Extended Abstract

Fuzûlî, one of the most prominent figures in Turkish literary history, has produced numerous works that continue to be studied extensively. Despite the vast body of research dedicated to his poetry, Fuzûlî and his works remain a focal point for literary scholars, attracting ongoing scholarly interest.

Although various studies have attempted to determine Fuzûlî's birth date, no definitive conclusion has been reached. It is generally accepted that he was born around 1480. Similarly, there is uncertainty regarding his exact place of birth, but sources indicate that he was born and lived in the Iraq region. His real name, as stated by Kâtip Çelebi in *Keşfü 'z-Zünun*, is Mehmed b. Süleyman. Fuzûlî himself explains the reason behind his pen name in the preface to his Persian Divan. Known as a poet of love and suffering, his poetry frequently explores themes of longing, hardship, and sorrow, as well as lamentations about fate and fortune. Fuzûlî also places great emphasis on knowledge, asserting that poetry without a foundation of knowledge is as unstable as a wall without a proper base. His major works include *Turkish, Arabic, and Persian Divans*; *Leyla vü Mecnun*; *Beng ü Bade*; *Hadis-i Erba'in Translation*; *Hadikatü's-Suedâ*; *Sohbetü'l-Esmar*; *Turkish Letters*; *Heft Cam (Saki-name)*; *Enîsü'l-Kalb*; *Rind u Zâhid*; *Sıhhat u Maraz*; and *Muammâ Treatise*.

Scholars have identified approximately 200 manuscript copies of Fuzûlî's *Divan* in various libraries, leading to numerous studies analyzing these texts. The first significant study in Turkey was conducted by Abdülbaki Gölpınarlı in 1948, followed by Ali Nihat Tarlan in 1950. In 1958, the department of Turkish language and literature at Ankara University's Faculty of Language, history, and geography undertook a comprehensive study, examining 68 copies of Fuzûlî's *Divan*, including some poems not found in earlier works. Additionally, researchers such as Cem Dilcin, İsmail Parlatır, Mehmet Kanar, Abdülhakim Kılınç, and Ömür Ceylan have contributed to the scholarship on Fuzûlî. Internationally, Hamid Araslı and Hüseyin Muhammedzade Sadık have produced extensive research on his poetry. Furthermore, scholars such as Sabahattin Küçük, Kemal Edîb Kürkçüoğlu, and Beyhan Kesik have published individual poems attributed to Fuzûlî in academic journals.

Despite the abundance of research, no previous study has identified the ghazal that forms the focus of this analysis under the pseudonym Fuzûlî. However, a similar müseddes appears in Bekir Belen Kuyu's master's thesis *Mecmû'a-i Eş'ar (Vr. 80b-160a) (Analysis-Text)*, cataloged under *Topkapı Palace Library Revan No. 1972*. This müseddes, written under the pseudonym Sâ'î, consists of five stanzas, yet it does not appear in Sâ'î's *Divan*.

The ghazal in question, recorded in a ghazal magazine cataloged under No. 8121 in the National Library, is titled *Güfte-i Fuzûlî-i Bağdâdî*. While there is no definitive evidence confirming its attribution to Fuzûlî, the choice of title suggests that the compiler of the magazine strongly believed in its authenticity. The thematic elements within the poem align closely with those commonly found in Fuzûlî's works. However, two other poets in Turkish literary history have written under the name Fuzûlî. One of them, living after the 17th century when the manuscript was compiled, can be ruled out as the author. The other, Fuzûlî Ahmet from Diyarbakır-Çermik, lived in the 17th century and is thought to have been active around 1657–1658. However limited information exists about his poetry, making it difficult to attribute the ghazal to him with certainty. Given the stylistic and thematic similarities, the likelihood that the poem belongs to Fuzûlî-i Bağdâdî of the 16th century appears stronger.

A formal and content analysis of the ghazal further supports this attribution. The poem follows the aruz meter pattern Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün. It features full rhyme and repeated rhyme, with no instances of zihaf, a metrical flaw in aruz poetry. Thematically, the poet expresses grievances about fate, fortune, friends, lovers, and the trials of life. The poet's fortune is never favorable, and the ever-turning çarh (wheel of fate) consistently opposes him. Even his acquaintances and friends treat him as an adversary. Against this backdrop of misfortune, the poet remains indifferent to the lover's apathy, reinforcing themes of despair and resignation.

Considering the stylistic consistency, thematic alignment, and manuscript evidence, the attribution of this ghazal to Fuzûlî-i Bağdâdî remains highly plausible. However, due to the presence of other poets who have used the pseudonym Fuzûlî, further philological and manuscript research is necessary to confirm its authorship definitively.